

turalia, supposito, quod illum ordinet tantum ad finem naturalem: non autem, si eum ordinet ad finem supernaturalem; tunc enim debet ipsi provide de mediis supernaturibus; unde ex providentia Divina recte infertur veritas haec conditionata: *Si DEUS ordinat hominem ad finem supernaturalem, debet dari aliqua religio vera supernaturalis.* ex qua, & aliis principiis hucunque jaectis (ut considerant facilius patet) rite infertur hoc propositio disjunctiva: *Aliqua vera religio, sive naturalis, sive supernaturalis, datur in mundo.*

ARTICULUS VIII.

An inter varias Religiones Christianas liceat pro libitu quamlibet amplecti.

258. **D**ico. Non est perinde, quam quis religionem ex Christianis sequatur. ita Catholicis omnes, & pluri etiam ex hereticis, contra quosdam, qui, dum suis in seculis, quibus innutriti sunt, solidum fundatum non inventi, afferunt, modò in DEUM, & Christum credamus, vel certemodo in principiis articulis convenientius, aquae nos posse salvati, sive hanc, sive illam religionem amplectamur. Prob. concl. I. Qui Christum agnoscunt, debent utique etiam credere eius vera doctrinæ, que ab ipso, ejusque discipulis immediatis, fuit proposita; alias brevi incident in omninoam indifferentiam, seu adiaphorismum, & perinde ipsis erit, sive Christum, sive Machometem, sive Platonem sequantur: atqui non omnes, que Christianæ religiones vocari volunt, possunt habere eam veram doctrinam; nam sunt multi gravissimi fidei articuli, in quibus non omnes religiones Christianæ convenient: imò, in quibus sibi opponuntur, & Christus opposita docere non potuit: ergo non licet pro libitu quamlibet religionem ex Christianis amplecti; nam non potest negari ab eo, qui novit, quante, & de quam magnis rebus, sive diffensiones, inter Catholicos & variarum securarum affectas.

Confirm. Juxta hos adiaphoristas non essent vitandi heretici, imò nullus talis esset; cum omnes, Christum coentes, haberent doctrinam sufficienter veram: alii autem non heretici, sed generice infideles dicantur: atqui hoc est falsum: ergo. prob. mi. S. Paulus ad Titum 3. v. 10. ait: *Hereticum hominem, post unam, & secundam correctionem, devita.* S. Joannes autem vult, ut hereticus nec hostipio excipiatur, nec salutetur. 2. Joan. v. 10. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis.* Rursus ad Hebr. 13. v. 9. S. Paulus ait: *Doctrinis variis, & peregrinis, nolite abducere, & tandem Matth. 18. v. 17. jubeatur omnino audire Ecclesiam, que longè plura credenda proponit.*

259. Prob. concl. 2. auctoritate Patrum, & Doctorum, quos, licet adiaphorista non adeò astimant, tamen omnes rationis compotes astimare debent, saltē ob orbi noscissimam sapientiam, ac eruditionem: atqui hi omnes constantissime tenent, non licere, *quodvis pro libitu sentire, & quamvis religionem amplecti;* hinc enim omnibus seculis, ab ipsis rejecta, & anathematizata sunt variae doctrinæ hereticae: hinc tot sunt celebrata Concilia, utique non levia duntaxa scholarum litigia, sed ob articulos, eorum judicio, summi momenti, pro quibus etiam decertarunt acerimè: hinc dies, noctesque impenderunt, in dilucidanda vera religione: imò heretici etiam plurimi semper pro suis falsitatibus, tanquam pro aris, & focis, pugnabant: adeoque & ipsi existimarentur, non perinde esse, quod quis credit, aut agat: con querenter hic est sensus communis omnium.

260. Prob. 3. concl. Vel sufficit, modò credamus in Christum: vel neceſſe est infiper, certa aliqua capita doctrinae ejus amplecti: quidquid dicatur, non licet quamlibet religionem ex iis, que se Christianas vocant, amplecti: ergo. prob. mi. Si dicatur primum; tunc faltem non sufficit, credere in Christum quomodoconque; utique enim Christo Domino non est perinde, quidquid de ipso sentiat, an credatur esse DEUS, an purus homo, an Patri confiſtans, an quoad omnem naturam inferior &c? Si autem non sufficit, credere in Christum quomodoconque, non licet quamlibet religionem ex Christianis amplecti; nam necesse est, media illa obvia esse, & quodvis sufficere; unde enim tam audax assertio, vel à longe minimam probabilitatem potest habere? Certè nec auctoritas, nec ratio ultra suffragatur: sed omnes prudentes, & salutis sua studiosi, oppositum clamant: & ipse Christus, dum plura precepta nobis propositi, ea utique servari voluit. Sed si etiam aliquo modo probabilis hæc assertio esset (quod falsissimum est) cùm tam res hic agatur gravissima, non licet eligere tantum minus probabiliter veram religionem.

Nec licet hoc trahere opinionem illam multorum Theologorum, quod possit quis licet sequi opinionem minus probabilem: nec enim illo modo probabile est, posse nos sequi religionem minus verosimilem: & expresse damnavit hanc propositionem 4. tam Innocentius XI. *Ab infidelitate excusatibus infidelis, non credens, ductus opinione minus probabile;* nam, cùm tantum periculum sit carendi sui salutis, debet utique quivis, ex lege charitatis erga se ipsum, salutis sua de mediis securioribus provide: & ob tale, quamvis multò minus periculum, non licet uti materia tantum probabile ad valorem sacramentorum. Accedit, quod, licet ignorantia invincibilis, quando datur, excusat non credentem à peccato infidelitatis, tamen non supplet defectum mediorum essentialium; unde, si talis incidet, in aliquo peccatum, non haberet medium ab eo resurgendi, & perire. Quare quivis debet, ut in aliis gravibus, ita multò magis in hoc gravissimo negotio, non pro libitu statim, quamvis religionem amplecti, sed eam prudenter querere, que vera est: quam DEUS facient, quod est in se, manifestabit, seu gratiam dabit eam inveniendi.

An liceat pro libitu quamlibet religionem christianam amplecti.

57

ARTICULUS IX.

An præ omnibus aliis seculis Christianis sola Catholica Religio sit creditib.

262. **D**ico. Sola præ aliis omnibus seculis Christianis Catholica religio, seu Ecclesia, est evidenter creditibilis (ex quo sequitur, eam etiam esse evidenter credendam, ut facile potest inferri ex dictis n. 251.) ita Catholicis omnes. Prob. hac conclusio, applicando nostra Ecclesia Catholica argumenta, quibus ostendimus, fidem Christianam, generaliter sumptam, esse solam veram, & ostendendo, quod, si non prorsus omnia, saltem ferme omnia, præ omnibus seculis Christianorum, tantum nostram religionem, confirmant, nullum argumentum pro alia quadam secula sola, contra Catholicam Ecclesiam possit affiri.

Primum argumentum sumitur ab auctore fidei Christo. Etsi autem heretici quoque cum suarum securarum auctoren clament, tamen in primis hoc argumentum ad summum commune est, neque contra nos potest affiri: deinde hereticus de Christo sepe ita loquuntur, ut ejus auctoritati multum decadat: certè Luthero dispergit vox *Homoios*, imò & nomine Trinitatis: Calvinus ait, utramque Filii naturam Patri Divino esse subjectam, ut videre est apud Bellarminum tom. 1. *præfatio in controversia 2.* à folio 271. item apud Conzen in c. 27. Matth. v. 46. q. 2. referuntur ejusdem heresarchæ verba, quibus ait, Christianum in cruce voces desperantis emisisse, & rerum coram DEI tribunali adiustisse, cùmque penitus inferorum luctatum fuisse.

263. Secundum argumentum sunt primi fidei fundatores. Jactant quidem heretici, se etiam ab Apostolis originem trahere: sed hoc in aeternum probare non possunt, quod eos articulos, in quibus à nobis dissentunt. Econtra nos, partim ex Apostolorum scriptis, partim ex antiquissimis traditionibus, habemus, Apostolos nobiscum sensisse in iis, que heretici dant, e.g. altaria habuisse, missas celebrasse, cruces erexit, virginitatem matrimonio prætulisse, ejusque servanda coniugal dedisse, semper postquam Christo adhaerunt, abique usū matrimonii vixisse.

Quod vero ad alios SS. Patres attinet, fatentur ipsi metu adversarii, eos ut plurimum saltē, pro nobis contra ipsos stare: sed illos ut fallibles contemnunt, adeò, ut Calvinus in *institutionibus*, quando Catholicos impugnat, passim fateatur, se toti antiquitati repugnare, ac sepe dicat, omnes veteres laplos esse: & quanquam aliquando Augustinus excusat, tamen alibi, quando non pro se facit, etiam hunc deserit. videatur Bellarminus tom. 2. *controv. 1. l. 4. c. 9.* Lutherus autem in *libro contra regem Anglie*, postquam dixit, reges, & principes, dignos non esse, qui solvant corrigant calceamenti sui, ait etiam, se non magni facere mille Cyprianos, & mille Augustinos, ut habet Bellarminus tom. 2. *controv. 1. l. 4. de notis*

notis Ecclesiæ c. 13. Sed hæc impudentia prudentes meritò offendit.

Preter SS. Patres Ecclesiastim Catholice illastrarunt mileni doctissimi viri, scriptis eruditissimis inumeris libris, non tantum sacram, sed & profanam doctrinam abundantissime complexi, quibus parem multitudinem, atque præstantiam, facta nulla opponere poterit. In horum autem, atque etiam SS. Patrum locum, succedere debent apud hereticos, Lutherus infamis apostata, mulieros, ebrios, & spurcos: Calvinus stigmatis, & vel suis intolerabilis: Zwinglius, ipse etiam sacrilegus, & uxore accepta fæderalis calibatus impugnator libidinosus (de quibus vide, si libet, Florimundus Ræmondi de origine heresum l. 2. c. 8. n. 1.) & similis furoris homunciones, quorum, ut vita, & mortis horribilis fuit, (de quo vide Bellaruminum tom. 2. controv. 1. l. 4. de notis Eccles. c. 17 Tannerum tom. 3. disp. 1. q. 3. à n. 140. ubi specialia Lutheri axiomata afferit.

Hinc uique non est mirum, factum esse, ut per heresias itas perversissimum redditus sit populus, qui eas amplexus est, ut ipse Lutherus deplorat; nam in Poffilla domestica Dominicana prima adventus act. Mundus ex hac doctrina in dies deterior evadit: quod pessimus demonis opus, & negotium est. Enimvero videmus, quod hoc tempore homines sint magis avari, immisericordes, impudici, proceres, atque deteriores, quam antea in Paupera fuerint. Idem deploras Schmidelinus, & alii. Denique Erafinus in epifolia ad Vulturium Neocomum an. 1529. sic scribit: Circumspice populum istum Evangelicum, & obscruta, num minus illuc induxit earum luxuriam, libidinem, & pecuniam, quam faciunt illi, quos detestantur. Profer mibi, quem istud Evangelium ex comeſatore sibi, ex feroci manuſtum, ex rapaci liberalitate, ex maledico benevoluſum, ex impudico reddiderit verecundum. Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt se ipſis deteriores. vide Tannerum tom. 3. disp. 1. q. 3. à n. 132. Nec dicant aduersarii, etiam inter Catholicos reperiri homines malos; nam sceleribus eorum ansam non dat nostra doctrina: at verò dat sceleribus anam doctrina hereticorum, de impossibilitate servandi precepta, de DEO auctore, & prædictatore scelerum, de nullitate libertatis humana, de superfluitate penitentia &c.

265. Quartum argumentum de propagatione vero religionis pugnat quidem pro Catholicis: at ne uitium pro hereticis, præfert modernis; nam nostra religio adhuc omnia illa difficultia credit, & imperat, que gentibus difficilem amplexum Christiani faciebant. At heretici, nostri præferti temporis, sensu plurimum indulgent, & libidini favent: jejunia, & quidquid carni asperum est, tollunt: confessionem sacramentalem abrogant: bona Ecclesiastica laici tribunt: fæderes sculari potestati subiiciunt: solius fideli sufficientiam ubique declamat: econtra docent, opera bona esse inutilia, quin modo aliquando etiam noxia: ulterius leges Divinas impossibilis observatu dicunt, adeo que legum Divinarum, & Ecclesiasticarum, sape etiam civilium, vim enervant: hinc fæne minimè mirum, & adhuc minus miraculum est, homines ad vitia pronus, hanc vivent.

us, qui actus preceptos omittit, & iniuste puniuntur fures, atque latrones.

An pre omniis aliis fæctis Christianis sola Catholica Religio sit credibilis. 77
vivendi licentiam fuisse amplexos; præfertim, cum heretici non gentiles, adhuc magis liberos, ad suam fæctam trahant, sed tantum Catholicos pervertant, quemadmodum antiquissimus Tertullianus l. 1. de prescriptionibus adversus hereticos c. 42. vel verba 272. jam de sui temporis fæctis notavit, sic scribens: De verbi autem administratione quid dicam? cum hoc sit negotium illis, non ethnici convertendi, sed nostris evertendi.... nostra sufficiunt, ut sua edificant.

Attramens his omnibus malis mediis adhibitis, nec a longè illa heresies se in tantum propagare potuit, in quantum fides Catholica, qua per omnem orbem latissime propagata est: certè adhuc in omni orbis regione, & omnibus quatuor partibus ejus, reperire est Catholicos plurimos: imo ultissime hinc facili, in Indiis, Japonibus, Sinis, innumeris populis est prædicata, atque recepta a millionibus hominum, adeo, ut quibus Catholicus dicere queat cum S. Augustino l. de utilitate credendi c. 14. Nullis me video credidisse, nisi popolorum, atque gentium confirmatae opinioni, ac fama admodum celebreretur.

266. Econtra heretici vix pauculos habent, qui illis adhaerent, nec adeo solliciti sunt de animarum salute, apud Indos procuranda, quam de opibus inde evchendis. In nostra quoque Europa quilibet hereticus modicum terræ spatium occupat: id ipse Lutherus in colloquio Islebii de ultimo die, folio 46. apud Tannerum. tom. 3. disp. 1. q. 3. n. 189. facetus de se fua, cumiatur: Quid autem hoc sibi velle putas, quod nostrum Evangelium in angulis predicatur? quo pertinere censes, quod tota Asia, & Africa Evangelio carent? & in Europa, in Grecia, Italia, Hungaria, Hispania, Gallia, Anglia, & Polonia, nullum nullum Evangelium prædicatur? Sanè Ecclesia vera debet, universalis, seu Catholicæ esse, hoc est, amplissime diffusa; haec enim est nota, quam Concilium Nicenum in Symbolo eius signavit: & ex illo Psal. 2. v. 8. eritur: Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & posessionem terminos terre: igitur heretica fæcta nulla est vera Ecclesia. Dicamus igitur aduersariis, quod S. Augustinus l. 4. de symbole ad catechumenos 6. 13. (vel quisquis est auctor ejus libet tesse Bellarmino de scriptor. Ecclesiast. pii, & docti, ac Augustini ingenio non indigni) dicamus, inquam: Audite heretici, quid scriptum sit: Oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis, & prædicari in nomine ejus penitentiam, & remissionem peccatorum per omnes gentes. Omnes gentes totus mundus est: Ecclesia totum possidet, quod à viro suo accepit in dote: quicunque congregatus est heresis in angulis sedet, concubina est, non matrona.

267. Quintum argumentum desumitur ex fortitudine martyrum. Quamvis autem heretici dicant, antiquæ Ecclesiæ martyres pro sua mortuo esse, id tamen est falsum; ostendant enim, qui martyres vivent.

vitam dederint, pro impossibilitate servandi legem Divinam, vel negatione libertatis humanæ: vel qui saltam ita crediderint. Nos autem ex Apostolicis scriptis probamus, e.g. SS. Apostolos libertatem, & Divinorum præceptorum possibiliter docuisse; dum ad ea liberte implenda nos saepe hortantur, propositis etiam gravissimis penis. Copiosus autem ex primorum SS. Patrum, & martyrum scriptis, Catholica dogmata offendimus, & quidem ea, in quibus ab hereticis disconvenimus: sane a SS. Patribus, etiam primis, & pro fide occisis, ita asserta videtur, pasum licet apud Bellaruminum, alioquinque polemicos Theologos.

Accedunt antiquissime traditiones, quæ adhuc probant, dari altare, in quo S. Petrus Missam celebravit: & fedem S. Stephani Papa, & M. in qua inter Misericordiam solemnia est occisus quin statim sub primis persecutiones, martyrum priorum corpora, allii posteriores honorabant, corumque intercessionem invocabant, ut S. Emerentiana S. Agnetem, S. Lucia S. Agatham: sed & plurimi alii ad martyrum tumbas confranter orarunt. Dein utique SS. Martyres se liberatos crediderunt, & mandata Divino possibili obſtricatos, ad fidem fortiter propagandam, dum lapsos, hoc est, fidem negantes, tam gravibus penis afficiebant Episcopi, & ipsi postea martyres? Sed quid dicent aduersarii de tot millenis, qui in Japonia præfertim, sanguinem pro fide, quam a S. Xaverio primitus haerent, dederunt? Certè parvuli, feminae, virginis, fenes, cum summa hilaritate, ad rogos, & ignes, properarunt, & potius timerunt, ne seruantur, quam ne occiderentur. Eſi autem eos needum Ecclesia, sua definitione, martyres colendos propulserit, tamen ad fidem humanam certissimam, de eorum martyribus habendam, nihil deſit: cùmque ab aduersariis Ecclesia definitio non curetur, hæc certitudo humana ab ipsis nequit contemni.

268. Nec dicant aduersarii, se quoque habent aliquos pro suis fæctis martyres; etiæ enim pauculos monstrarent, obstinatos etiam in morte sectarios, certè longè cedere deberent innumerabilibus, quos Japonia sola suppeditat. Accedit, hereticos, preferunt Lutheranos, vix unum, aut alterum posse monstrare: quos autem Donatistæ, (qui jam evanuerunt) Anabaptistæ, vel Adamite proferunt, quamvis plures, quam Lutherani, ac Calvinisti fuerint, tamen respectu Catholicorum fuere paucissimi: & insuper fuere homines fodiendissimi, perpicacissimi, & penitus desperati: ut de Donatistis haberetur ex S. Augustino, de reliquis ex posteriorum, & synchronorum scriptorum monumentis, quibus proin memori applicet illud: Martyres non facit persona, sed causa: quod defumptum est ex S. Augustino, enarratione in psal. 34. concione sub initium dicente: Sed quoniam nullus pati patitur, & pro peccatis, & propteribus suis, magnâ vigilantiâ discernenda est

est causa, non pena; sceleratus enim potest habere martyris similem penam, sed tamem dissimilem causam, & illud S. Cypriani l. de unitate Ecclesie: Ardeant licet flammis, & ignibus traditi, vel objeceti bestiis, animas suas ponant: non erit illa fidei corona, seu pena perfidia: nec religiosa virtutis exitus gloriatus, sed desperationis interitus: occidi talis potest, coronari non potest.

ARTICULUS X.

Ulteriores Probationes hujus Conclusionis.

269. Probatur eadem nostra Catholica religio ex miraculis hoc modo. In primis heretici non possunt afferre ullum miraculum pro sua doctrina, nisi qualia dedimus à n. 91. Quanquam enim referatur à Centuriatoribus Magdeburgensis ex Socrate apud Bellarminum tom. 2. controv. 1. l. 4. de notis Ecclesie c. 14. Paulum Episcopum Novatianum fecisse miraculum: certe illud non fuit ullo modo pro heresi, sed pro fide Catholica: nec Episcopum hereticum id fecit, verum duxit ad ejus & aliorum, non invocationem, sed praesentiam, id fecit DEUS; nam, ut loco citato Bellarminus recenset, res ita se habuit. Iudeus, jam ante à Catholicis baptizatus, intra se irridebat baptismum, & à Paulo, incho prioris baptismi receptu, petuit denuo baptizari: sed mox unda baptismi evanuit: quo DEUS non voluit, secundum Novati confirmare: sed baptismum, prius à Catholicis dato, reverentiam conciliare.

At vero Catholicorum miracula infinita sunt, ut per omnia secula monstrat Bellarminus loc. cit. eaque plurima facta sunt in contestationem eorum dogmatum, in quibus ad hereticis dissidentium scilicet facta sunt per invocationem Beatae Virginis, & Sanctorum, ad loca sacris imaginibus celebria, per reliquias sacras, ut SS. Gervafii, & Protalii, teste Augustino in confess. l. 9. c. 7. atque etiam S. Stephanus primo martyris, teste eodem l. 22. de civitate DEI c. 8. rursum per usum aqua benedicta, vel cera: item in contestationem praesentia realis Christi in Eucharistia: quale primum hisce annis, ipso Theophorius festo, Parviss factum est, ut tota Gallia novit. Facta sunt item miracula ista per viros sanctos, qui certissime à sectariorum doctrina abhorruerent, ut per S. Antonium Patavinum, S. Xaverium, qui complices mortuos resuscitarent in vita, & post mortem. Et talia prodigia adhuc sunt in Ecclesia Catholica, ut negari non potest, nisi ab iis, qui omnem fidem hominibus abnegant.

270. Septimum argumentum desumitur ex dono prophetice, quo plurimis Catholicis sunt collatum, & adhuc in quibusdam per severat: & nisi quis sine fronte veli negare omnem fidem historiis de Sanctorum

vita conscriptis, ut SS. Benedicti, Bernardi, Francisci, Dominicci, & Francisci Xaverii, debet planè fateri, eos occultissima, & soli DEO per se cognoscibilia, Divina illustratione praevisoris. Certe teste S. Gregorio l. 2. dialog. c. 15. S. Benedictus (cuius vitam monasticam sectarii minimè approbant) Totiliam regem, sub aliena velle latente, temere sibi spiritum propheticum arrogavit; sed impostorem se prodidit. Videatur Bellarminus loc. modo citato, Tannerum tom. 3. disp. 1. q. 2. à n. 86. ubi scribit, Lutherum prædictum, quod post duos annos, à predicatione novo Evangelio, futurum sit, ut evanescant Papa, & Cardinales, Episcopi, monachi: & tamen ipsi emet, adhuc viginti, & duos annos posthac superest, vidit omnes illos adhuc vigere. Celebris est etiam ejus propheta de se loquentis: Pefsis eram vivens: moriens ero mors tua Papa: & tamen jam dudum ipse computratus, florente adhuc Apollonica Sede, & Successoribus Petri. Similia plura vide apud Tannerum loc. cit.

271. Probatur tandem conclusio ex notis Ecclesie, quas varii variis assignant: & quidam haec tenus allata argumenta etiam notis Ecclesie connumerant: sed mihi visum est, tantum quatuor illas expendere, quia in Symbolo Niceno assignantur, quo profitemur nos credere, unam, sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam: hac scilicet prædicta competere debent veræ Ecclesie.

Et in primis Ecclesiam nostram sanctam esse, patet à n. 232. econtra hereticorum minimè factam esse, patet à n. 204. Catholicam eam etiam esse, seu universalem, probatum est à n. 205. Addo hic tantum, peculiari etiam DEI providentia, factum nobis esse proprium nomen Catholici pro omnibus hereticis, ut adverteat D. Augustinus, cuius textum dabimus n. 276. Siqui heretici hoc nomen Catholici, non ratione diffusionis sua doctrine (quod nulla verisimilitudine possunt) sed ex aliis episcopis sibi arrogare velint, respondebimus id, quod S. Augustinus cuidam Rogatiste orti hi erant ex Donatistis) epist. 48. ante medium respondet. Autem autem aliquid videris dicere, cum Catholicis nomen non ex totius orbis communione interpretaris, sed ex observatione præceptorum omnium Divinorum, atque omnium sacramentorum, quasi nos etiam (se forte hinc sit appellata Catholicia; quod totum veraciter teneat, cuius veritatis nonnulla particula, etiam in diversis inveniuntur heresisbus) hujus nominis testimonio nitanur, ad demonstrandam Ecclesiam in omnibus gentibus, & non promissis DEI, tam multis, tamque manifestis oraculis ipsius veritatis. Sed nempe hoc est totum, quod nobis

An pre omnibus aliis sectis Christianis sola Catholica Religio sit credibilis. 79
persuadere conaris, solos remansisse Rogatistas, qui Catholicis recte appellari possunt, ex observatione præceptorum omnium Divinorum, atque omnium sacramentorum: & vos esse solos, in quibus inveniar fidem, cum veretur filius hominis. Da veniam: non creditur.

272. Restat igitur monstrare, nostram Eccleiam esse unam, & Apostolicam, quod sic ostenditur. Una est: quia sub uno Capitulo, ac Rectori viibili, Romano Pontifice, Christi Vicario, est congregata: item est una unitate fidei, non in variis sententiis diuina, ut heretici; quod enim tanquam fidei dogma credunt Romani, idem credunt Germani, Hispani, & Galli, Mauri, & Indiani: nec ulla inter Catholicos est dissensio, nisi de iis, de quibus nihil adhuc ab Ecclesia est definitum: & si quis Ecclesiae definitioni se non submittat, Catholicus esse definir. At verò nullus est catus hereticorum, in quo non sine varie, de variis, & præcipuis fidei punctis, diversa sententia. De antiquis hereticis jam id testatur antiquissimi Patres, Hieronymus, Irenaeus, Tertullianus: de modernis id testatur experientia, & vel maximè Confessio Auguſtana, ad minimum duodecim. vide Tannerum tom. 3. disp. 1. q. 3. n. 111.

Ratio etiam clara est: cum enim heretici non habeant judicem, cuius sententia acquiescant, facile quivis privatos suos sensus sequitur, & aliis contradicit: imo lapsus sibi ipsi, dum improvisi argumentis (quia omnia præcogitare nemo potest) preflus, negare incipit, quod prius concepsit. Experientia etiam est quotidianus: certe Lutherus ipse facetur in resp. ad librum Regis Anglia apud Tannerum loc. cit. se in non paucis articulis sententiam suam mutat. De libero arbitrio idem variò docuit: & initio statim duo coriphæ, Lutherus, & Melanchthon, inter se non convenerunt, imo nec quibus eorum secum ipso. Facetur hoc ipsi Lutherani, & Lutherum excusat, dicendo, eum sub initium sua prædicationis needum fuisse fatis illuminatum.

Hi ipsi Lutherani, postea in quam plurimas factas sunt divisi, in Rigidos, Molles, Ubiquistos &c. adeò, ut Bellarminus tom. 2. contr. 1. l. 4. de notis Ecclesie c. 10. dicat de suis temporibus, Lutheranorum factam quotidie magis, & magis dividi, nec sperari ab illis ullum finem divisionum. Ex Confessionibus inter se pugnant Svennfeldianus, Brentius, Osiander, & alii: pugnant item inter se Sacramentarii, qui sunt Zwingiani, Oecolampadiani, & Carlidiani. Inter Calvinistas Belgas, alii sunt Gomaristi, alii Arminiani. In Anglia alii Presbyteriani, alii Episcopales &c. Tandem ex eorum synodis, ac libris patet, quod se invicem sepulchre heresis arguant, atque condemnent.

273. Accedit, quod defacto Lutherani, ut & Calvinisti, ferme nesciant, quid credant: adeò incerta sunt omnia, & vix duas civitates Lutherana, in omnibus substantiis articulis, convenient: imo in eadem

sepe domo, parer, & filius, præfertim si hic apud Hollandos, vel Anglos, est peregrinatus, diversissima de gravissimis rebus fidei sentiunt, e.g. de numero, ac necessitate sacramentorum; unde falsum est, quod dicunt, de rebus tantum scholastici esse distinctiones. Quin etiam ex ipsis sectariis sententur Nicolaus Gallus Ratisponensis Minister, & alii apud Tannerum tom. 3. disp. 1. q. 3. n. 116. de rebus gravissimis esse distinctiones, de sacramentorum usu, de justificatione, de libero arbitrio, de ubiquitate humanitatis Christi, de justitia &c.

Quodque adhuc miserabilius est, heretici sapientissime doctrinam suam mutant, adeò, ut difficile modò sit eos impugnare; nam hodie non amplius dicunt, quod olim nec jurare volunt in verba magistrorum Lutheri, aut Calvinii: qua mutatio vera Ecclesia convenire nequit; nec enim Spiritus S. qui eam ex promulgatione Christi regit, potest negare, quod semel dixit, aut quod prius falsum pronunciavit, postea verum afferere; alias enim prevalerent contra Ecclesiam portæ inferni; si efficierent, ut vel, Ecclesia prius falsitatem, tanquam articulum fidei amplectentes, vel postea veritatem cum falsitate mutaret: & multò magis prevalerent, si Ecclesia omnino deficeret. Unde, ut obiter notem de illis sectis, qua rursum evanuerunt, certum est, non fuisse eas Ecclesiam veram.

Hinc est, quod Ecclesia Catholica id, quod fidei de fide esse docuit, semper tenet, nec unquam sinat ad trutinam revocare canones de fide, olim jam definitos: nec latum unguum recedat à majorum doctrina: & probent adversarii, si possunt, oppositum. Aliud est, quod ceremonias aliquas, aut etiam præcepta Ecclesiastica, pro variis circumstantiis, quandoque prudentissime mutet; hoc enim non est fidem mutare; quia accidentalia ita sunt, & horum diversitas non officit Ecclesia unitati, ut facetur ipsa Augustana Confessio a. 7. de Ecclesia, ubi sic ait: Nec necesse est ubique esse similes traditiones humanas, seu ritus, & ceremonias, ab hominibus institutas.

274. Tandem Ecclesia nostra est Apostolica: hoc est, ab Apostolis fundata, & continuò hucusque ab Apostolicis successoribus gubernata, ac Apostolica doctrinæ per omnia consentiens. In primis enim Ecclesia Romana Catholica ab Apostolo Petro fundata est, ut docent Concilia omnia, & antiquissimi Patres, quos longum nimis est numerare, Sanè paulm Pontificem Romanum à Concilio, & Patribus, Divi Petri successor vocatur. Dein continua serie Pontificum fuisse directam Ecclesiam, sufficientissime patet ex Baronii annalibus, & Bellarmino, ac aliis plurimis scriptoribus, qui omnes recentent, à Petro usque ad sua tempora Romanos Episcopos: quin jam S. Augustinus epist. 165. ad Generosum eos à S. Petro enumerat usque ad Anastasiū, sui temporis Papam: & facile est adducere omnes

omnes usque ad modernum Summum Pontificem. Ab his habuere predicatores Catholici missionem legitimam, ad prædicandum etiam gentibus verbum DEI, quam missionem necessariam esse Apostolus ait *ad Rom. 10. v. 15.* per illa verba: *Quomodo vero predicabunt, nisi mittantur?* dum hæretici nullam unquam ostendere possunt auctoritatem legitimam, à qua fuerint miseri.

Quod autem hæretici blaterant de Joanne Papista, est à Joanne Carolo Flormundi Ramondi filio, peculiari opusculo *Error popularis, seu fabula de Joanne Papista* inscripto, sed summam eorum confusione refutatum: & videri etiam potest Spondanus *ad annum Christi 853. n. 5.* Bellarminus *tom. 1. contr. 3. de Romano Pontifice l. 3. c. 24.* Severinus item Binius *tom. 3. Concil. part. 1. mibifol. 657.* ubi rationibus pluribus falsofatem ostendunt: similibus probant, quod nec Marianus Scotus, nec Sigebertus, nec Martinus Polonus (ut originalia prima pàlā faciunt id scripserint: sed, quod id primum, in exemplaribus corruptis additum sit: falso nulus auctor synchronus, nec ex Latinis, nec ex Gracis (qui tamen Romanis Pontificibus non adeò favebant) id scripserit, & Marianus falso ducentis, Polonus vix non quadrangentis annis, sc̄riū vixit. Accedit, quod Marianus Scotus, creditus primus fabulae auctor (si tamen auctor est) non adeò fuerit peritus successionis Pontificum; nam alibi, teste Spondano *ad annum 891.* duos fictitos Pontifices intridit: cundemque errorem dein quoque amplexus est Sigebertus, quibus omnes alii auctores, Latini, & Graci adversantur. Nec in S. Leonem IX. de simili facto accusantem Constantinopolitanos, unquam ausi sunt Graci retorquere argumentum.

Hanc autem successionem Episcoporum gubernatione Ecclesia vera maximè necessariam esse, docent SS. Patres: & probatur ex S. Paulo ad Ephes. 4. v. 11. ubi ait: *Et ipse dedit quodlibet quidem Apostolis, quodlibet autem prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem pastores, & doctores ad confirmationem Sanctorum, in opus ministerii, in edificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnationis filii DEI.* Per queum Apostolus docet, usque ad diem iudicij extremi futuros, pastores; tunc enim occurramus Christo. Interim tamen talentum successionem hæretici, nostri presertim temporis, monstrare nullatenus possunt. Certe Lutherus anno 1517. primum suam sectam incepit: & proportionaliter loquendum est de Calvinio, ac aliis. Quis autem prius ex Apostolis, aut aliis doctoriis, (hæreticos manifestos ab antiquis Conciliis, & Ecclesiis damnatos, excipio, quorum tamen nullus in omnibus, etiam substantialibus, Luther, Calvin, aut aliis modernis hæreticis consensit, ut eruditè ostendit Tannerus *tom. 3. disp. 1. q. 3. n. 165.*) Luther, aut Calvin, antecessor

fuit? Certe neminem unquam ostendentes imò fatentur ipsi, salem per plura secula neminem fuisse, & eo tempore Ecclesiam totam, invisibilem redditam: ergo ipsi vera Ecclesia non sunt. Imò ex hoc aliud sumitur argumentum firmissimum, quod ipsi Ecclesia vera non sunt; cùm illa, ut inferius fuse probabimus, visibilis semper esse debet, ut homines eam invenire possint; cùm alteri non possint salvari.

275. Jam, quod nostra doctrina sit Apostolica per omnia conformis, probari potest; tum quia nihil potest ostendit in Apostolicis scriptis ei contrarium: imò istis Catholicæ doctrina vel maximè roboratur; tum quia recipimus traditiones Apostolicas, & consentimus antiquissimis Patribus, Apostolorum discipulis, ex quorum monumentis, & scriptis, hereticos validissime impugnamus. Huc faciunt dicta jam n. 263. ubi quoque probatum est, fœtum nullam hæreticorum posse probare, se abullo Apostolorum suam originem trahere: sed tantum ab hominibus, nec ab honeste morum, nec à pietate, ullam fidem, vel auctoritatem prorūmeritis.

Quod autem attinet ad doctrinam hæreticorum, ea certè Apostolica non est; tum quia tradiciones Apostolicas rejiciunt; tum quia Patres, Apostolorum discipulos, non audiunt; tum quia plura docent, quae nullus unquam à longè cogitavit Apostolus, ut patet *ex iam citato n. 263.* Ecce contra eorum errores ut plurimam convenient cum antiquis hæreticis, ut fuse ostendit Bellarminus *tom. 2. contr. 1. l. 4. de notis Eccles. c. 9.* Sic Eunomiani docebant, non nocere homini peccata, modo habeat fidem. Sic DEUS est causam peccati, docuit Florinus, & etiam, teste Vincentio Lyrinensi, Simon magus. Ulterius mulierem posse esse fæcere, docebant Peputiani, uti modo Lutherani, & Calvinistæ, falso in Anglia, ubi stemme regine, Eliabethæ, & Anne summis etiam potestate sacerdotalem tribuerunt. Liberum arbitrium negabant Machinali. Ecclesiam solis iustis confitare, & Ecclesiam visibilem de orbe terrarum perfisse, docuerunt Donatistæ. Non oportere orare, aut sacrificia offerre pro mortuis, voluntari Aëtiani: vel, ut alii scribunt, Aëtiani. Ciborum delectum non esse adhibendum, docuit Jovinianus. Sanctorum reliquias non esse venerandas, est error Vigilianti: qui idem voluit, Ecclesiasticos esse uxoratos. Rursus imagines Sanctorum non esse honorandas, est hæresis Iconoclastarum, jam damnata in Synodo VII. (qua est Nicæna II.) *action. 6. & 7.* Ex quo patet, quos antesignanos, atque Patriarchas, & Pseudo-apostolos habeant moderni sectarii, qui hōc errores tenuerunt: & quā longe absint ab Apostolica doctrina, quācumque minime mercantur, Evangelici dici.

276. Claudamus huc usque fuse dicta textu dignissimo S. Augustini *l. contræ epist. Manichæi, seu fundamenti, c. 4.* qui ferme omnia complectitur, atque ita habet: *In Calvini-*

tholica enim Ecclesia, ut omittam sincerissimam sapientiam..... quam in Ecclesia esse Catholica non creditis, multa sunt alia, qua in ejus gremio me justissime teneant. Tenet consenso populorum, atque gentium: tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firma: tenet ab ipsa sede Petri Apololi, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad presentem episcopatum successio sacerdotum: tenet postrem ipsum Catholica nomen, quod non sive causa, inter tam multas heres, sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes heretici sive Catholicos dici velint, querenti tamen peregrino aliqui, ubi ad Catholicam convenerint, nullus hereticorum, vel basilicam sum, vel domum audeat ostendere: ista ergo tot, & tanta Christiani nominis charissima vincula, recte hominem tenent credentem in Catholicæ Ecclesia. Hucusque S. Augustinus.

ARTICULUS XI.

Solvuntur Objectiones.

277. Ob. 1. contra conclusionem n. 258. positam. Omnes secta-

habent magnum numerum sectatorum, & afferunt pro se plura argumenta, nec ulla est evidenter vera: ergo videtur DEUS permittere, ut quisque liberè amplectatur religionem, quam vult, vel certè in ea permaneat, in qua natus est. Resp. om. ant. neg. conf. quando enim Catholicæ incomparabiliter plures sunt, & afferunt argumenta incomparabiliter fortiora, in quorum comparatione opposita nullum prudenter movere possunt ad assensum, utique debet quis religionem Catholicam præ aliis amplecti.

278. Ob. 2. Non potest discerni, quænam religio sit præ omnibus aliis credibilis: ergo potest quisque manere in sua propria, ant. viam ex doctis sit aliquis, quot sine religione in mundo, & quæ earum nota &c. (minus autem rudes id nōrunt) qui tamen etiam discernere inter se sectas deberent: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. dico, non opus esse, ut sectæ singulæ inter se, fed tantum, ut omnes sub generica aliqua ratione comparantur; nam omnes defacta reducuntur ad Gentilismum, Philosiphismum, Machometismum, Judaismum, Christianismum, quæ secta paulo doctioribus sit nota sunt, & ex eorum comparatione facilè potest videri, solum Christianismum esse evidenter credibilem.

Quod autem spectat ad ipsas diversas sectas Christianorum, aliqua jam iterum intercederunt, ut Sabellianorum, Novatianorum, Priscillianistarum, Gnosticorum &c. & de his certum est, eas non esse veram religionem; cum hac ex promulgatione Christi debeat semper perseverare, usque ad finem mundi, & nunquam contra eam præ-

R.P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

valere possint, porta inferni, ut eam subvertant. Idem est de iis sectis, quæ paucissimos tantum habent sequeares; cum Ecclesia, eti ab initio possit esse inter paucos, tamen in progressu debeat multis aseclas numerare, ut sit Catholica ex n. 265. Et 266. igitur eas tantum nobis oportebit, quæ extant adhuc paulo celebriores. Neque has debet quis intimè quoad singulos articulos habere perspectas: sed sat erit, nōsemotiva credibilitatis nostra religionis Catholicæ, & simul scire, quid oppositæ sectæ aequalia non habeant; id quod paulo doctioribus facile conflat, vel ex eo, quod sectarii talia non afferant, allatur certe sexcentis in libris, si possent.

Eandem notitiam etiam rudes possunt habere; tum ex instructione doctiorum, qui ista explicare possunt ad captum, & sibi etiam debent; tum ex proprio consideratione; nec enim magna opus est speculatione ad motiva credibilitatis, hactenus allata, intelligenda. Quid verò de gentibus illis dicendum, quæ à nobis, vel humano commercio, ita se junctæ sunt, ut nulla religionis nostra notitia ad eas devenerit, est difficultas communis cùlibet sectæ Christianorum: & decidi solet in tractatu de providentia, quando queritur, an DEUS omnibus hominibus det sufficiens gratiam ad salutem: quod affirmative revolvimus in tract. de DEO. n. n. 615. & seq.

279. Ob. 3. contra conclusionem n. 262. positam. Nota, quæ à nobis afferuntur, sunt tantum rationes, humano ratiocinio inventæ, & non è Scripturis petita: ergo nihil probant. prob. conf. S. Augustinus l. de unitate Ecclesie c. 2. ait: *Quæstio est, ubi sit hoc corpus, id est, ubi sit Ecclesia... ut puto, quod in illius potius verbis eam querere debemus, qui veritas est: in verbis nostris Ecclesiam queri nolumus. & c. 3. Nolo humanis documentis, sed Divinis oraculis, Sanctam Ecclesiam demonstrari. ergo. Resp. om. ant. neg. conf. ad prob. dicit. ant. & S. Augustinus ibi loquitur contra eos, qui non admiserunt Sacram Scripturam. neg. ant. contra eos, qui eam jam admiserunt. subdit. loquitur permisive. conc. ant. loquitur prorsus exclusivè. neg. ant. & conf.*

Loquitur ibi S. Augustinus contra eos hereticos, qui jam admiscebant Sacram Scripturam, & quidem eandem editionem cam ipso, nec dissentiebant adeò multum de sensu. At nostri hæretici nec admittere volunt omnes nostros libros sacros, nec editionem vulgatam: insuper sensum Scripturæ pro suo placito torquent. Sicut ergo alibi S. Augustinus, ut locis citatis n. 147. & 276. alias rationes aliis afferit, imò dicit, sive Ecclesia auctoritate se nec Evangelio crediturum, ita nos etiam bene, preferunt contra eos, qui omnino non admittunt Scripturam, ut Libertini, vel etiam contra alios, qui in texu, & sensu, saepe à nobis dissident, rectè argumentam

cx

ex aliis, & quidem hucusque adductis rationibus: ex quibus nostra conclusio cuiuslibet intellectui non pertinaci solidè potest probari: interim non omittimus contra eos, qui S. Scripturam admittunt, etiam ex Scripturis argumentari.

283. Ob. 7. Græci etiam possunt ostendere successione suorum sacerdotum, & tam men heretici sunt: ergo ex hac nihil probatur. Confirm. Germani Catholici non possunt monstrare successione suorum Episcoporum, & tamen sunt in vera religione: ergo. Resp. neg. ant. Non possunt Græci omnes ostendere suorum successorum; nam, ut faterur etiam Calvinus, in Asia, & Ægypto, adeoque Alexandriae, & Hierosolymis, que fuere Ecclesie Patriarchales, ac ab Apostoli fundate, interrupta est successio. Constantiopolitana non est ab ullo Apostolo primitus fundata. Resp. 2. om. ant. dist. conf. ex successione sola nihil probatur. om. conf. ex hac sua audacia statim quosdam movent: in ipso verò congreßu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hanc igitur potissimum gradum obstruimus, non admittendo eos ad ullam de Scripturis disputationem: si hæc sunt vires eorum, annæ eas haberi possint, discipi debet, cui competat posse Scripturam: ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit.

284. Ob. 4. S. Joannes Baptista nullum signum, seu miraculum fecit, & tamen fuit extraordinariè missus a DEO: ergo etiam Lutherus, & Calvinus, non debuerunt facere miracula. Resp. neg. conf. Ipse S. Joannes fuit miraculum sanctificans, adeo, ut Judæi dubitaverint, an non sit Christus: nobis autem vita Lutheri, & Calvini, tale dubium minime facit. Dein circa ipsum Joannem, ut ei autoritatem DEUS conferret, plura miracula fecit. Naturæ est ex sterili matre: pater ejus obmutuit, & in nativitate filii vocem iterum recepit: in utero parvulus exultavit &c. Quid simile de seculari dici potest? Adde, ipsum Christum, summis prodigiis notissimum, de Joanne testimonium nobilissimum dixisse. Utterius S. Joannes nihil docuit contra communem doctrinam, nec a fæderibus se separavit, cuius contrarium hereticis faciunt.

285. Ob. 5. Etiam Catholici non amplius signa faciunt, nec demones expellunt: ergo. Resp. 1. neg. ant. Fiant adhuc plura semper miracula, etiæ heretici pertinaciter id negent. Certe nec Beatissima virgo, nec alii Sancti, cessant miraculosè benefacere devotis clientibus: cedunt quoque adhuc demones potestati Ecclesie Catholice, etiæ forte non ita frequenter ac sub initium Christianismi. Sed demus, non fieri miracula amplius, quid inde? Nos non doceamus, nisi antiquam doctrinam, que miraculis dudum est confirmata: quare non adeo opus est, eam denouo firmari, ut advertit etiam S. Gregorius homil. 29. in Evang. ubi ait: Ut enim ad fidem crescere multitudine credentium, miraculis fuerat nutrienda; quia & nos, cum arbusta plantamus, jam

dii eis aquam infundimus, quousque ea in terra jam contulisse videamus: & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. At verò heretici novam doctrinam spargunt, nullis unquam prodigiis approbatam.

286. Ob. 7. Græci etiam possunt ostendere successione suorum sacerdotum, & tam men heretici sunt: ergo ex hac nihil probatur. Confirm. Germani Catholici non possunt monstrare successione suorum Episcoporum, & tamen sunt in vera religione: ergo. Resp. neg. ant. Non possunt Græci omnes ostendere suorum successorum; nam, ut faterur etiam Calvinus, in Asia, & Ægypto, adeoque Alexandriae, & Hierosolymis, que fuere Ecclesie Patriarchales, ac ab Apostoli fundate, interrupta est successio. Constantiopolitana non est ab ullo Apostolo primitus fundata. Resp. 2. om. ant. dist. conf. ex successione sola nihil probatur. om. conf. ex hac sua audacia statim quosdam movent: in ipso verò congreßu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hanc igitur potissimum gradum obstruimus, non admittendo eos ad ullam de Scripturis disputationem: si hæc sunt vires eorum, annæ eas haberi possint, discipi debet, cui competat posse Scripturam: ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit.

287. Dico cum Catholicis omnibus. Ecclesia vera debet esse semper visibilis. Prob. 1. Isaie 61. v. 8. & 9. dicitur *Fadus perpetuum feriam eis, & scient in genitius semen eorum, & germinetur in mediopopulorum: omnes, qui viderint eos, cognoscet illos; quia ipsi sunt semen, cui benedixit Dominus:* Quod autem hoc capite de Ecclesia fermo sit, colligitur, tum ex Luca 4. v. 17. ubi Christus caput illud caput Isaie legere, & postea v. 21. dixit: *Quia hodie impleta est haec Scriptura in auribus vestris: tum ex SS. Patribus, communiter id ita explicantibus. Rufus Pstl. 18. v. 6. dicitur: In sole posuit tabernaculum suum: quem locum explicans S. Augustinus *curas. in hunc psalmum, expositione. 2. ait: In manifestatione Ecclesiam suam, non in occulto, non que latent velut opera, ne forte fiat, sicut opera super greges hereticorum.* Hinc quoque S. Chrysostomus homilia 4. in illud Isaie: *vidi Dominum c. 6. v. 1. ait: Facilius est, solē extingui, quam Ecclesiam evanescere.* Confirm. Ecclesia in Scripturis dicitur *mons dominus Domini in vertice montium. Isaie 2. v. 2. lucerna non sub morto, sed super candelabrum, ut luceat omnibus.* Matth. 5. v. 15. *civitas supra montem posita, que non potest abscondi: ibidem v. 14. sed haec utique sunt visibilia, & consequenter per ea Ecclesia denotatur visibilis: ergo.**

nem amplectentur; cum non haberent, unde veram à falsa dignoscerent: imo nulla jam esset vera religio in mundo, contra dicta n. 220. vel certè non essent obligati homines ad eam amplectendam, & ipsa foret odiosa instituta.

288. Probatur 2. conclusio. Omnes homines tenentes ingredi veram Ecclesiam, & quidem omni tempore; quia extra illam nunquam est salus, ut habetur ex *Laternensi* c. firmiter: *Una vero est fiducium universalis Ecclesie, extra quam nullus omnino salvatur: idemque probatur est à n. 258. ergo debet ea esse visibilis; alias enim homines eam reperire non possent, adeoque tenerentur ad impossibile. Rufus debent omni tempore denunciari posse Ecclesia defectus fratribus, quos correcțio fraterna non emendat; neque enim tantum uni homini, sed omnibus, & pro omnibus temporibus, dictum est à Christo Matth. 18. v. 17. Quodsi non audierit eos, dic Ecclesie. Item Christus dedit Ecclesie suis Pastores, & Doctores, ut habetur ad Ephef. 4. v. 11. qui oves regant, & pascent, & quibus oves obedient, ac rudes credant: & hoc quidem utique ad consummationem Sanctorum, & donec occurramus omnes, scilicet Christo Iudici in die judicij: ergo debet Ecclesia semper esse visibilis; alias ita fieri non possent, ut consideranti facile patet: certè S. Augustinus l. 19. contra Faustum c. 11. ait: *In nullum autem nomen religionis, seu verum, seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum, vel sacramentorum visibilium, consorio colligerentur.* Confir. Ecclesie non sufficit ad sanctitatem fides*

fides tantum interior, & occulta, sed requiritur etiam exterior ejusdem profilio; ut ait Apostolus ad Rom. 10. v. 10. dicens: *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem:* atqui, si Ecclesia non sit visibilis, non potest dari aperta, & ore facta confessio fidei: ergo debet Ecclesia esse visibilis.

289. Ob. 1. Sacra Scriptura sapientia ait; Ecclesiam Christi esse invisibilis: ergo, aut prob. variis textibus, t.m. *Jeremie 31. v. 33. Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* 2. tib. *Psal. 44. v. 14. Omnis gloria ejus regis ab intus.* 3. tib. *Luka 17. v. 22. Non venit regnum DEI cum observatione: neque dicunt: ecce hic, aut ecce ille: ecce enim regnum DEI intra vos est.* 4. tib. *Ioannis 4. v. 24. Spiritus est DEUS, & eos, qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare.* 5. tib. *1. Peiri 2. v. 5. Dominus spiritualis, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles DEO:* ergo. Confr. *Christus Luc. 18. v. 8. dicit: Veruntamen filius hominis veniens, putas, invenient fidem in terra ergo sub finem mundi, quando secundum adventus Christus, ita fides, seu Religio, aut Ecclesia erit occulta, ac vir inveniri queat: ergo etiam aliis temporibus potest esse occulta, vel invisibilis.* Resp. his textibus nihil probari.

Ad primum Reip. Jeremias non vult discernere Ecclesiam antiquam à nova per hoc, quod hac futura sit cetera internus, aut invisibilis, sed, quod habitura sit maiores gratias internas: signa autem externa nullatenus negat. Secundo textu tantum significatur, praecipuum ornamentum Ecclesiae esse gratiam interiorem: non vero negatur omnis ornatus exterius visibilis: immo additur ibi etiam vestitus deauratus, & circumdans varietate. In tertio textu sermo est de adventu duplici Christi in mundum: unus est prefens, ratione cuius dicitur, regnum DEI intras nos est, hoc est, per abundantiem internam gratiam, per quam in potestate nostra est, obseruando legem Evangelicam Christum recipere, & regnum DEI acquirere: sicut scilicet Iudeus DEUS dicit *Deuteronomii 30. v. 14. mandatum sum us esse juxta ipsos, & in ore, ac corde ipsorum: Juxta te est sermo valde, in ore tuo, & in corde tuo: quod S. Paulus ad Rom. 10. v. 8. & 9. explicat de Evangelica lege, quae corde, & ore impetrat: Hoc est verbum fidei, quod predicamus; quia, si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quod DEUS illum suscitavit a mortuis, salvus eris.* Alter autem adventus Christi fururus in die iudicii, erit improvvisus, nec longe ante pro certo tempore praedicti poterit: sed quid hæc ad rem nostram?

Quartus textus (ut ex contentu patet) significat tantum, non esse certo loco alligatam orationem, DEO placentem (ut aliquo modo in veteri testamento erat alligata templo Hierosolymitanu) sed ubique DE-

Apo-

Apostolus, licet viderit Christum ut hominem, tamen creditur in eum ut DEUM; quia scilicet sub ratione DEI eum non viderat. Sic, licet videamus baptismum, tamen creditur eum, seu ejus virtutem tollendi peccatum &c. quam non videmus. Sic etiam videmus Ecclesiam per signa credibilitatis: sed creditur eum ut affectam infallibili afflentia Spiritus Sancti, quam non videmus: immo nec videmus Ecclesiam ut dictam à DEO, sed eam tantum creditur. Verum à obscuritate fidei plura, quando de evidentiā in attestante. Ad confirm. neg. ant. Rationes nostræ n. 288. adductæ universales sunt pro omni tempore: textus etiam Scriptura universaliter de Ecclesia in omni statu loquuntur. Accedit, quod, si Ecclesia facta fuisset invisibilis, certè porta inferi contra eam prævaluerit; quia impedirent, ne quisquam eam ingredi posset: item ne ingredi possent ore confiteri fidem, patere præceptis Ecclesie, pacere, vel instruere alios &c.

292. Ob. 4. Non opus est, ut omnes res ipsa ingrediantur Ecclesiam, modo eam ingrediantur in voto, ut cathecumeni: ergo Ecclesia non debet esse visibilis. prob. conf. Ecclesia non esset visibilis, tamen possent omnes desiderare ejus ingressum, seu per votum, & desiderium, intrare Ecclesiam. ergo. Resp. neg. conf. ad prob. omn. ant. neg. conf. & suppositum quod scilicet in eo casu votum illud esset iustificans; nam illud votum eatus nullificaret, quatenus esset voluntas, implendi præceptum obligans ad ingressum Ecclesie: atqui in eo casu hoc præceptum tam partim posset dari, quia parum modo hominibus potest dari præceptum volandi; quia homines illud præceptum ingrediendi Ecclesiam, in calu Ecclesiæ invisibilis, non possent implere, nisi ad summum casu alterius: quod de nullo præcepto, prudenter statuo, dici potest: DEUS autem utique, quando præcipit, prudenter præcipere debet; unde in eo casu homines neque possent habere votum, implendi præceptum ingrediendi Ecclesiam: neque (quod ordinariæ latenter requiruntur) possent conatus adhibere ad eam inventendam, & ingrediendam; non enim potest quis velle implere præceptum, quod non datur. Dein, si omnes tantum haberent hoc votum, nullus daretur Ecclesia: ergo, si DEUS tamen vellit, existere Ecclesiam aliquam invisibilē, deberet providere, ut salem plures revera Ecclesiam ingrediantur: ad hoc autem requiruntur, ut salem illis sit visibilis, nisi velis dicere, omnia tantum casu contingere, in gravissimo hoc negotio: quod est manifeste absurdum.

293. Ob. 5. Forma Ecclesie, seu fides interior, non est visibilis: ergo neque Ecclesia. Resp. neg. ant. In primis sola fides non est tota forma constitutiva Ecclesie, sed etiam requirunt baptismus, communis cultus, & uno membrorum sub eodem capite: atque baptismus, & communis cultus exterior, atque subjectio erga Vicarium Christi.

pur-

ARTICULUS II.

294. *Ecclesia in genere, ut diximus n. 219, est societas communis, ex creaturis rationalibus constituta, supernaturali cognitione DEO adhaerens, quaque vero cultu inter se communicans.* Unde involvit in pri-

ma, seu enim non est Ecclesia: immo probabilius neque duo; quia tres in jure dicuntur facere capitulum, & ad congregationem requiruntur caput, & membra; hinc, ut plures dicunt, Adam, & Eva, nondum constituerunt, sed tantum inchoarunt Ecclesiam. Nec obest, quod jam potuerint mereri, vel etiam penitentiam agere; quia, quod dici solet, extra Ecclesiam non est salutem, vel remissionem peccati, aut penitentiam, intelligi debet de Ecclesiæ latente inchoative tali. Secundo debent Ecclesiam confitituere creaturae rationales, homines, vel Angeli. Tertio, cum finis Ecclesie sit supernaturalis, debet ipsa etiam adhaerere DEO, per cognitionem supernaturalem, scilicet, vel per fidem, vel per visionem intuitivam. Tandem debet inter membra Ecclesie dari communicatio aliqua mutuo officiorum, & cultus Divini.

Dividitur autem Ecclesia in *Triumphantem, Militantem, & Purgantem.* Prima, seu *triumphantis* est Beatorum in celis: altera, seu *militans* est hominum in terris: tertia, seu *purgans* est animarum in purgatorio; nam damnati in inferno non amplius sunt membra Ecclesie: neque peculiares Ecclesiam confituntur; quia nulla inter eos societas, aut communio officiorum: quae tamen inter priores tres Ecclesias vel maximè datur; nam Ecclesia militans triumphantem respicit, & colit ut adjutricem;

L 3